Entered as Second Class matter Gen'l Post Office, Ottawa, Ontario, Canada An independent journal, published twice every week in English and Magyar languages. - Circulating in the 9 Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Printed and published at its Office and place of business 375 Hargrave st WINNIPEG, Man.
by the Canadian Hungarian News Co.
Yearly Subscription $2,- to Foreign Countries $3,-

EGYES SZÁM ÁRA 2 CENT — TWO CENTS PER COPY

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

BRANTFORD BRIDGEBURG CALEDONIA CHIPPAWA CROWLAND FORD CITY FORT ERIE FORT WILLIAM GALT GUELPH HAMILTON KITCHENER MONTREAL New WATERFORD NIAGARA FALLS OSHAWA OTTAWA PORT COLBORNE PORT ROBINSON QUEBEC ST. CATHARINES SPRING HILLS SUDBURY SYDNEY TORONTO WELLAND WINDSOR

BEKEVAR CANA CALGARY COALHURST EDMONTON ESTEVAN HALMOK KAPOSVÁR LEASK LETHBRIDGE NORBURY OTTHON PLUNKETT RAYMOND REGINA SASKATOON SAXONHILL SOKHALOM SZT. LASZLO SZEKELYFOLD SUMAS TARPA VANCOUVER WAKAW WEYBURN WHITEWOOD YORKTON

Twice a Week — CANADIAN HUNGARIAN NEWS — Coast to Coast

Az egyetlen kétszer hetenként megjelenő független magyar sajtó Kanadában. Az Angol Birodalom legelterjedtebb magyarnyelvü hirlapja, amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivivni minden honfitársunk számára.
„Kanadai Magyar Ujság"
Előfizetési dij egy évre: $2.00. Az Óhazába és külföldre egy évre $3.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

VOL. XI. EVFOLYAM — 375 HARGRAVE, ST. WINNIPEG, MAN. — 1934. TRIANON 15. JULIUS 17 KEDD — No. 57 SZAM.

Egy dollár felé halad a buza — fellendül az áruforgalom!

OTTHON SETTLEMENT MARKS 40TH ANNIVERSARY

OLD TIMERS GATHER TO COMMEMORATE EARLY DAYS WHEN FIRST HUNGARIAN PROTESTANT CHURCH WAS BUILT — RELIGIOUS LIBERTY OF MAGYARS GRANTED AT TIME WHEN CARTIER DISCOVERED CANADA

The pioneer settlers of Otthon, Sask. celebrated with fitting ceremony the bygone days of 1894, when the first ox-carts rolled into the then little known territory between Melville and Yorkton. That the sturdy Magyars named their station on the C.N.R branch line Otthon — which means "Home" — proved to be a good omen, for they can boast not only well-equipped farms, but of leading their kin of other parts even in political influence.

While acknowledging the seniority of Kaposvár, founded by Esterhazy almost fifty years ago, Otthon leads all settlements in the electoral field, more than half of its constituency being of Hungarian descent. However all political features of this thriving settlement faded away in the festivities of Sunday, July 15th., which date marks the commencement of the fifth decade for the United Church there.

Rev. S. Balla, the officiating minister, was assisted at the service by Rev. E. Csendes, former pastor of this congregation which can proudly boast of forming the first Hungarian Protestant Church in the Dominion. As such it has had an outstanding record, for some of the best qualified ministers, many of them possessing fine oratorical gifts, have served the interests of the community.

During the forty years of Otthon's existence, a wonderful spirit of understanding grew between the celebrating Protestant Hungarians and their Magyar brethren of Catholic faith who worship in their own churches at Otthon, as well as at the nearby Cana and Saxonhill. In spite of distances, close relationship was also maintained with other Protestant settlements, especially Békevár, near Kipling, and even with Winnipeg. The dedicated altar-cloth, presented by the Winnipeg Reformed Hungarian Church on the commemoration of Otthon's silver jubilee, is a token of these friendly relations.

A special significance was added to Sunday's festivities by the gift of the representative of Hungary to Western Canada, Consul S. J. Schefbeck, who donated a beautiful baptismal set. Madame Schefbeck'n own present, an exquisitely embroidered altar cloth is a real masterpiece of Hungarian handicraft.

The importance of the day was duly stressed by speakers representing the church, the pioneers, and the Magyar press. For there is not only the tradition of forty years behind this oldest Hungarian Protestant Colony in Canada. The old stock that founded "Otthon" — another Home — on the rolling Saskatchewan prairie, has inherited the spirit of its forefathers, and will make good as long as it follows the voice of this inheritance.

The race of these Magyar settlers can boast of a number of achievements to which any country could point with pride. It is an interesting fact of history, although it has not yet found space in the Canadian schoolbooks, that in 1545, when religious hatred and cruel superstition ruled the now civilized parts of the world, Hungary preceded whole Europe with a charter signed at Torda, Transylvania, granting religious freedom to the Hungarians. Thus, it is no wonder that the Magyars of Protestant faith were champions of science and culture in general at the time when Cartier struggled on the shores of the St. Lawrence. It is, perhaps, because they cannot live nor work without religious and political freedom, that the settlers of Otthon founded a real home in this Dominion.

KIVONUL A "GREAT NORTHERN" KANADÁBÓL?

Az ottawai "Board of Railway Commissioners" asztalán fekvő előterjesztés szerint az amerikai Great Northern vasutvállalat meg akarja szüntetni kanadai vonalait. Elsősorban a manitobai Brandon és Morden városokat az Egyesült Államok határával összekötő vasutvonalat hagyják kihasználatlanul, miután a fenntartásra állitólag ráfizet a vállalat. A Great Northern Albertában és British Columbiában levő négy másik vonala állitólag hamarosan szintén vonatok nélkül marad, miután az amerikai vasutak nem hajlandók veszíteni a nyugatkanadai rossz üzletmeneten.

Magyarbarát asszony Alberta kormányán

A kanadai tartományi politika eseményeiből Edmontonból érkezik magyar szempontból a legörvendetesebb hir: Irene Parlby, a United Farmers of Alberta vezető női tagja megtartotta tárcanélkül miniszteri állását a Brownlee-botrány miatt ujjászervezett Reid kormányban. Csupán három uj tagja van a Reid minisztériumnak, még pedig MacLellan, a Taber környéki gazdák képviselője, Hugh Allen és Russel Love.

Hon. IRENE PARLBY

Emlékezhetnek még a "mi lapunk" olvasói, hogy Parlby miniszter volt négy évvel ezelőtt Kanada népszövetségi delegátusa és genfi tartózkodása alatt mindent el is követett, hogy a magyar kisebbségek helyzetén segitsen. Robert Bordennel, Kanada háborus miniszterelnökével és Thomas Chapais quebeci szenátorral egyetemben Irene Parlby minden alkalmat megragadott, hogy sikraszálljon idegen elnyomás alatt élő testvéreink bélyóinak feloldása érdekében.

Ez alkalommal irta Alberta ujonnan kinevezett nő-minisztere lapunk szerkesztőjéhez a következő levelet: "Köszönettel tartozom a 'Kanadai Magyar Ujság' felvilágositó angol cikkeiért melyekből megismerhettem a megszállott területi magyarság helyzetét. Mint a kisebbségi kérdést megértő Kanada képviselői igyekeztünk előmozditani, hogy a magyar kérdéssel szemben megváltozzék a Népszövetség hangulata . . ."

Mig Saskatchewanban julius 19.-én, csütörtökön adja be lemondását Anderson, a választásokban vesztes konzervativ miniszterelnök és ugyanakkor veszi át a tartomány kormányzását Gardiner liberális vezér — Ontario máris uj közigazgatás alá került. Hepburn st-thomasi liberális párti fiatal farmer a mult hét közepén véglegesen megalakitotta kilenc tagu kormányát és első ténykedése az volt, hogy 2—2 ezer dollárral levágta ugy a maga, mint minisztertársai évi fizetését.

Miután Henry konzervativpárti miniszterelnök beadta lemondását, Hepburn vezetésével a következők tettek esküt Bruce tartományi kormányzó kezébe: Croll, Windsor volt polgármestere, mint közigazgatási és népjóléti miniszter; Dr. Faulkner egészségügy, Heenan erdőügy, Leduc bányaügy, Marshall mezőgazdaság, McQuesten közmunkaügy, Nixon halászat, Roebuck államügyész és munkásügy, Dr. Simpson közoktatásügyi miniszter.

Ezekszerint Ontario ötödik liberális kormánya uj csapáson próbál jobb közigazgatást nyujtani a lakósságnak, mint az évtizedeken át valósággal uralkodó konzervativok. Saskatchewan is sokat vár az alakulóban levő liberális kormánytól, sőt remélik, hogy az egyszerü skót bevándorlóból miniszterelnökké előlépett Reid is rendezni fogja Alberta zavaros ügyeit. Még Manitobában is érezhető az uj kor szele: Bracken miniszterelnök kijelentette, hogy bárki legyen a tartomány kormányzója a hires brandoni állattenyésztő McGregor után — egyetlen centet sem fog kapni az adófizetőktől beszedett dollárokból.

Ismét jó hirt közölhet a "mi lapunk" — még pedig a nagy angolnyelvü farmer-lapokat napokkal megelőzve. A távirati hirszolgálati irodákkal való összeköttetés megteremtésének s a heti kétszeri megjelenésnek köszönheti Kanada magyar gazdatársadalma, hogy a "Kanadai Magyar Ujság" ismét teljes 48 órával megelőzi azokat az angol lapokat, melyek 150-200 ezer előfizető befektetése ellenére mégis kényelmesebb munkát végeznek. A válság immár ötödik esztendejét kizárólag előfizetésekre és nem könyöradományokra alapitó, tisztességes irányu sajtó ezen folyton tökéletesitett hirszolgálatával is mintegy köszönetét óhajtja leróni azoknak, akik a nehéz idők ben sem vonták meg támogatásukat és egyben ki akarja érdemelni, hogy egyetlen jó magyar otthonból se hiányozzék.

Nem kisebb szenzációról van szó ezuttal, mint hogy a kanadai buza értéke hatalmas lendülettel emelkedett a világ összes gabonatőzsdéin. A mult hét végével 77 centről 85-re szökött a No. 1. Hard buza ára a winnipegi tőzsdén, Minneapolis és Chicagóban pedig a 90 centet is meghaladta. Az európai tőzsdéken is emelkedő irányzat jutott előtérbe, de egyelőre sem a liverpooli, budapesti avagy ujvidéki tőzsdéken nem emelkedett 75 cent fölé a buza bushelenkénti értéke. A gabonapiaci szakértők véleménye egybehangzóan megállapitja, hogy egyelőre szó sem lehet komolyabb áresésről és csak a kiviteli országok termésének végleges betakaritása után lehet szó lényegesebb áringadozásról.

A gabonapiac ezuttal nem cammog medvékhez hasonlóan, mint mikor "bearish" a tőzsde. Ezzel szemben mindenkit elfogott a "bullish" hangulat s ha tullőnének a spekulánsok a célon, ugy ennek kétségkivül a hirek által felpezsditett bika-vér az oka. A földkerekség minden részéből mindenesetre olyan jelentéseket cikkáz a kábeltáviró, mely egyenesen muzsika a pénzt régóta alig látott kanadai farmer fülének. Csak egy a szomoru a dologban, hogy a sors rendeltetése szerint ami egyik földrész lakóinak javát szolgálja, a másik annak kárát vallja . . .

Ezuttal is más országok földmüvelőinek bőrén kap munkája után méltányosabb jövedelmet a kanadai farmer, mert éppen a rossz termésjelentések emelik a dollár felé a buza-árakat. Argentinában is elszámitották magukat és állitólag már nincs több kivitelre szánt buza a 90 millió bushelnél. Ausztrália termése szintén a kilátások alatt maradt. Európától Ázsia távolkeleti termőterületeiig mindenütt irtózatos szárazság, elemi csapások tizedelik az életet és bár éhinségtől egyedül Német- és Oroszországban tartanak — kivitelben még a Dunamenti bőtermő országok sem mutatkoznak a kanadai buza olyan veszedelmes versenytársának, mint a közelmult esztendőkben.

Az Egyesült Államok termékatasztrófája teszi mindezek-után a felkiáltójelet minden világpiaci jelentés után. Nem kisebb horderejü tényről van ugyanis szó, mint hogy az egyes években 250-300 millió bushellel kevesebbnek mutatkozik, mint amennyi elégséges a 125 millió főnyi amerikai lakósság egy évi élelmezésére. Más szóval ez azt jelenti, hogy a világpiacon legalább 400—500 millió busheles hiány mutatkozik az előző évek termésével szemben, ami természetesen az árak emelkedését vonja maga után.

Kereken 38 éve nem volt ilyen gyenge az Egyesült Államok termése, mely rendszerint a 8-900 millió bushel körül mozgott. Az idén ennél 400 millió bushellel kevesebb igérkezik a betakaritható amerikai buza-mennyiség. Már tavaly is 120 millió bushellel kevesebb termett, mint amennyi fedezte volna a fogyasztást, ez azonban csak segitett felemészteni az európai válság miatt feltorlódott amerikai felesleget. Az idén azonban már sokkal komolyabb a helyzet és bár a régi készletek hihetőleg fedezni fogják a szükséglet nagy részét, 1890 óta nem volt ilyen megszorult helyzetben "Uncle Sam", mint jelenleg.

A Kanadaszerte szinte pusztító elemi csapások szintén segitenek a buza árának emelésében. A préri legdélibb sávjain már hetekkel ezelőtt kiégett a termés, sokhelyütt a sáska, ujabban pedig a jégverés szaporitotta a gazda gondját. Ugyancsak elkelne még egy-két kiadós eső a kalászok teljes kifejlődéséhez s ez a sajnálatos körülmény is számit a világpiaci buzaérték dollár felé törő irányzatában. Mindez ugyan vajmi keveset segit az olyan vidékeken, ahol nem lesz valamirevaló termés, de Isten-áldást jelent mindazoknak a nemes munkában megkérgesedett tenyerü földmüvelőknek, akiknek fáradozását élettel jutalmazza a természet.

A buzaárak állandónak mutatkozó magasabb szinvonala egyuttal azt is jelenti, hogy Kelet-Kanada ipar-érdekeltségei sokkal nagyobb bizalommal tekintenek Nyugat felé. Általában őszre a tavalyi áruforgalom kétszeresét szeretnék elérni, amire a jelek szerint megvan minden remény. Már pedig ha az évek óta folyton sulyosbodó válságot ilyen határozott javulás váltaná fel, ugy azokban is mindinkább reményt öltenének a megváltozott viszonyok, akik már-már azt hitték, hogy kereset nélkül, keserü kegyelemkenyéren kell örökké nyomorogniok. Jelenleg, legalább Kanadában — jobbak a kilátások az ugynevezett prosperitás visszatérése dolgában, mint 1929 óta bármikor — noha a "jó idők" beköszöntésétől még messze áll a sokat szenvedett emberiség.

A belgrádi kutyákból sem lesz — szalonna

Részletesen beszámoltunk hetekkel ezelőtt az Óhaza azon jogos panaszáról, melyet a Népszövetség elé terjesztett 31 meggyilkolt magyar ügyében. Az ugynevezett "jugoszláv határ" ugyanis számtalan kisgazda földecskéjét vágja ketté és a 31 áldozat leginkább ezek és nem csempészek közül került ki. Miután a Trianonban ránk erőszakolt békeszerződés — papiroson legalábbis — oltalmat nyujt az ilyen felháboritó tulkapások ellen: Magyarország a határmenti lakósság testi épségét szerette volna megvédelmeztetni a Népszövetséggel.

Arról is megemlékeztünk, hogy Eckhardt Tibor, a "Reviziós Liga" alelnöke kapott megbizatást, hogy a magyarság panaszát Genfben előadja. Hasztalannak bizonyult azonban min den érv és ékesszólás: a franciák ujabb katonai paktumokba temetkezett külpolitkája, majd pedig a németországi események elterelték a genfi kupaktanács figyelmét a megcsonkitott Magyarország fájdalmától s igy a szerb határőrök égbekiáltó vérengzése csupán egy vaskos aktával növeli a magyar épitész által tervezett nemzetközi palota irattárát.

Eckhardt Tibor a Népszövetség azon döntésére, hogy "igyekezzenek elintézni az érdekelt országok egymás között" a sulyos határsértés ügyét, azonnal kijelentette, hogy semmi értelme sincs annak, ha a szokásos hivatalos huza-vona altatja el ezt a sérelmet is. Mint magyar delegátus haladéktalan intézkedést követelt. A szerbek a junius végi határidőre nem tudták elhatározni magukat, hogy tulajdonképen mit is válaszoljanak a magyar jegyzékre. Végül is a "legcsiszoltabb" agyu belgrádi "diplomaták" egy hetes késéssel a következő "kielégitő magyarázatot" tudták csak adni granicsárjaik galád tetteire:

"Miután Magyarország a Jugo-Szláviával szemben ellenségesen viseltető horvát menekülteknek otthont ad, a belgrádi kormánynak nincs módjában a határmenti őrséget elnézésre utasitani." — Ez a tarthatatlan kifogás természetesen nem állhatja meg helyét és nem csodálkoznánk azon, ha a magyar kormány erélyesebb rendszabályokhoz folyamodna a vérengző szerbekkel szemben. Különösen az a sajnálatos körülmény adna okot erre, mert hiszen a belgrádi banditák azóta is folytatják gyilkosságaikat, mint az alábbi jelentés is mutatja:

Dergecz Mihály nevü Somogy megyei földmives rétjén dolgozott, amely Berzence és a jugoszláv területen levő Szárazmedrő között fekszik. Dergecz éjjel is kint maradt, hogy a kaszálást a kora hajnali órákban folytathassa. A közelben cirkáló magyar határőrök este féltizenegykor lövéseket hallottak a határ felől, arra siettek és nyolc granicsárt, valamint egy szerb tisztet láttak, akik a lövöldözésre vonatkozóan minden felvilágositást megtagadtak.

A magyar határőrök másnap a Dergeczcel kint dolgozó másik földmüvestől tudták meg, hogy a granicsárok Dergecz Mihályt minden figyelmeztetés nélkül több golyóval agyonlőtték, sőt a holttest kiadását is megtagadták és a megölt Dergecz özvegyének is csak öt lépés távolságról engedték megnézni férje holttestét. A nyomozás kideritette, hogy a granicsárok minden ok nélkül megrohanták Dergecet és több golyóval agyonlőtték.

Nem csoda tehát, ha az ilyen tragédiák után mindenki azt kérdezi: "Meddig tarthat ez a lehetetlen állapot s meddig nézi el a világ, hogy még a "győztesek" szájaize szerint szerkesztett békeparancsot is megszegjék az utódállamok? . . ." A sok kiábrándulás után egyetlen vigaszként marad hátra az a remény, hogy az elkeseredett néptömegek lerázzák még egyszer a nyakukon élősködő, kizsákmányoló komitácsikat — amint feltünik a láthatáron a revizió nagy napja.

Atlanti Óceántól — Csendes Tengerig

Que.

A legtöbb vajat termelő tartomány, közel 1,400 tejteleppel.

13-IKA péntekre esvén, a babonás hajósok egyetlen személyszállitó gőzöst sem inditottak utnak Montreal kikötőjéből. A francia-kanadai világváros példáját követte több kanadai kikötő is — sőt még Nagybritánia kikötőiből sem indult hajó pénteken. — McDonald angol miniszterelnök az irországi Belfastban szállott még a mult csütörtökön hajóra, hogy szemorvosai rendeletére a kanadai Szikláshegységben pihenje ki fáralmait.

Ont.

Érchányiából több mint egy billió dollárnyi kincset hoztak felszinre.

A ST. CLAIR folyó hullámaiba veszett négy csónakázó, midőn könnyü kis vizialkotmányuk felfordult a hétvégi viharban. Egy courtrighti anya és tiz éves fiacskája, valamint két windsori olasz munkás az áldozatok. — Hamiltonban két fiatal leány testvér vesztette életét, midőn annak ellenére, hogy uszni nem tudtak, a mély csatornába merészkedtek.

Man.

4,304 iskolájába 160 ezer tanuló jár évente

A TILOS szeszfőzésben az ukránok vezetnek a tartomány területén. Nemrég Teulon mellett lepleztek le egy farmer istállójában elrejtett hatalmas pálinka főzdét, a mult héten pedig a Molsontól keletre elterülő mocsaras vidék ugyszólván hozzáférhetetlen helyén ütöttek rajta a csendőrök négy bootleggeren, akik egy 12 ezer gallonos üstben kotyvasztották a mérget.

•

PIPESTONE magyarlakta dél nyugat-manitobai telepen, a saskatchewani határ közelében porráégett egy Henuset nevü farmer gazdaságának minden melléképülete, összesen mintegy $6.000 értékben. Állitólag az egyik szénapadláson felhalmozódott zabkévék öngyulladása okozta a veszedelmet, melyet a szomszédos Bellevue és Reston községek tüzoltóival megerősitett pipestoniak sem tudtak megfékezni.

Sask.

21 évvel ezelőtt még a North-West Territorieshez tartozott.

2 KÖZVESZÉLYES őrült szökött meg North Battleford elmegyógyintézetéből és mindeddig hiába kutat utánuk fél Saskatchewan csendőrsége. Egyikük, a fiatal Gibson három évvel ezelőtt elkövetett yorktoni bankrablása után került a prince-alberti tömlöcbe, majd onnan az elmegyógyintézetbe. A másik ki szabadult gyengeelméjü beretvával szokott rátámadni a közelébe férközőkre.

Alta.

¾ millió ló, 850 ezer birka és 1¼ millió sertésállományával vezet.

A COWBOY-oknak nagy napjuk volt a "foothills" városában, midőn a hatalmas Palliser szállodában több százukat vendégül látta a CPR és magával Bennett miniszterelnökkel parolázhattak. — Egy ilyen "tehenész-legény" ügyesen megmentett lasszójával egy gyerekkocsit, amint az mind sebesebben gördült lefelé az egyik vasutalatti átjárón.

B. C.

Kikötőit évente 8-9 ezer gőzös keresi fel.

¼ MILLIÓ dollár ment a szó szoros értelmében füstbe, midőn Vancouver külvárosában kigyuladt és földig hamvadt a Western Red Cedar Mills fatelep és zsindelygyár. Az éjnek idején keletkező tüz okát mindeddig nem tudták megállapitani, de nem lehetetlen, hogy valamelyik elbocsátott alkalmazott gyujtogatása boritotta lángba a telepet.

LEGUJABB HIREK

ELEKTROMOS viharok száguldottak végig a két nyugati préritartomány felett, majd Manitobát megkerülve Ontariót is megtépázták. Sylvan Lake albertai telepen a házakat is emozditotta helyéből a szélvész, Lymburnban pedig egy embert agyonütött a villám.

6 AMERIKAI hadirepülőgépnek kellett volna julius 15.-én Kanada felett Alaskába repülni, azonban a lakatlan északi vidékekre nem tudtak idejében elegendő motorhajtóanyagot szállitani s igy az indulási időpontot elhalasztották.

PAPIROSON máris "nedves" Ontario, amennyiben a Hepburn-kormány egyik legelső teendője volt, hogy engedélyezze a sör poharankénti kimérését. A gyakorlatban ezzel szemben időbe kerül, mig a rendelkezést vére is hajtják.

A SPEKULANSOK fejveszetten adtak tul buza-készleteiken, midőn Liverpool hajthatatlanul kitartott az alacsony árfolyam mellett. Hogy az angliai nagy gabonakikötőben tárolt buzával a kanadai felvehesse a versenyt, 3 centet engedett a winnipegi tőzsde is a buza árából.